A°. 1848. N°. 150.

ARNHEMSCHE COURANT

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is *f* 5 in de drie maanden.

WOENSDAG 19 JULI.

De prijs der Advertentiën is, van *een* tot *vijf* regels, *f* 1.00, en *f* voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer en de Nota van den heer VAN ROSENTHAL.

Het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer is thans door middel der drukpers aan de natie bekend gemaakt en wij meenen een nationaal gevoelen uit te drukken, waneer wij zeggen dat het alom eenen allertreurigsten indruk heeft te weeg gebragt. Wij waren op iets slechts verdacht, maar toch zóó erg, zoo *in alle opzigten* strijdig met den geest des tijds en de eischen der publieke opinie hadden wij het Verslag niet gewacht. Zooveel kortzigtigheid en bekrompenheid van oordeel hadden wij, zelfs bij onze Kamerheeren, niet ondersteld. Er is in het geheele Verslag niet één vrijzinnig beginsel, zelfs geen enkele zweem van vooruitgang op te merken. Overal behoud, transactie, achteruitgang, serviliteit. De lessen der laatste maanden schijnen de Edel Mogende ooren en oogen onopgemerkt en ongehoord te zijn voorbijgegaan.

Wij kunnen ons thans niet met de ontleding van dit allerbedroevendst gedenkstuk van verblindheid en vooroordeel bezig houden. Men behoeft waarlijk den reactionnairen geest er van niet met den vinger aan te wijzen. Hij wijst zich zelven genoeg aan en straalt in alle deelen door. Van de Edel Mogende Heeren kan men met regt zeggen, wat, na de restauratie, van de Fransche geëmigreerden gezegd werd: »Zij hebben niets *geleerd* en niets *vergeten!*" Één ding is ons, na het lezen van het Voorloopig Verslag, duidelijk geworden: dat het, met zulk eene Kamer, *volstrekt onmogelijk* is tot eene volledige, doortastende, vrijzinnige grondwets-herziening te geraken.

Wat nu te doen?

Er is, naar onze meening, thans slechts één middel overig. »Het is dat door den heer VAN ROSENTHAL in zijne opmerkelijke Nota voorgeslagen. De heer VAN ROSENTHAL stelt namelijk voor »om, bij wet, de noodzakelijkheid te »verklaren tot het buiten werking stel»len van art. 81 der bestaande grond»wet (1) en tot tijdelijke invoering, »onder de noodig bevonden wijzigin»gen, van het Voorloopig Kiesregle»ment, in het laatste der ingediende »wets-ontwerpen vervat, ten einde, na »aanneming door de dubbele Kamer, »aan de, krachtens dat Kiesreglement, »zamen te stellen Kamer de tegenwoor»dige wets-ontwerpen ter definitive »beoordeeling zouden kunnen worden »voorgelegd."

Wij vereenigen ons ten volle met dit voorstel. Wij zijn overtuigd dat dit het éénig middel is, om *op legale wijze* tot eene waarlijk afdoende en populaire grondwet te komen. Het voorstel van den heer VAN ROSENTHAL heeft ook nog dit voor, dat het aan de tegenwoordige Staten-Generaal gelegenheid geeft zich met eere uit den strijd terug te trekken. De Kamer treedt af om geenen hinderpaal te zijn voor de verlangens der natie. Zij offert geen *gevoelen*, geene *overtuigingen* op; zij brengt alleen haar eigen bestaan ten offer. Zij capituleert zonder zich over te geven.

Wij zullen, zoodra wij met het drukken van het Voorloopig Verslag gereed zijn, de Nota van den heer VAN ROSENTHAL in ons blad opnemen, doch wij willen voorloopig eenige der beweegredenen vermelden, die de heer VAN ROSENTHAL tot ondersteuning van zijn voorstel aanvoert.

»Van een zoogenaamd »gemeen over»leg" tusschen het ministerie en de Kamer kan hier geene sprake zijn. Daartoe staan de beginselen te scherp tegen elkander over. Zelfs van eene *beantwoording* niet. Men beantwoordt om te *overtuigen*, maar men overtuigt niet, wanneer men tegen *vooroordeelen* in plaats van tegen *argumenten* strijdt. »Het gemeen overleg," zegt de heer VAN ROSENTHAL, »waardoor »bij onderwerpen van gewone wetge»ving de overeenstemming tusschen re»gering en vertegenwoordiging wordt »bevorderd, schijnt in dezen niet toe»reikende te zijn, om het bestaande »verschil van denkwijze te vereffenen. »Immers dit verschil betreft beginse»len van maatschappelijke inrigting, »grondslagen van het staats-verdrag, »en het laat zich niet vermoeden, dat »de regering van hare voorstellen, »die zij, na een zoo rijp overleg, voor »het welzijn des vaderlands nuttig »heeft geacht, terug zal treden, of »dat deze Kamer, die met eene zoo »aanzienlijke meerderheid daarvan af»wijkende beginselen heeft voorge»staan, daarop thans terugkomen en »zich met de inzigten der regering »vereenigen zal.

»Wanneer zich, bij volkomen ont»wikkelde constitutionnele regerings»vormen, dusdanig verschil van ge»voelen tusschen de regering en »de meerderheid der volksvertegen»woordigers openbaart, zijn er twee »wegen, om uit deze moeijelijkheid »te geraken, te weten, *de aftre»ding van de verantwoordelijke minis»ters*, of *het beroep op de natie »door ontbinding der volksvertegen»woordiging.*

»Het eerste, wat daarenboven in de »bestaande omstandigheden te betreu»ren zoude zijn, kan ook niet worden »verwacht, omdat het ministerie, zoo»wel door zijne voorstellen, als in zijne »mededeelingen aan de Kamer, uitdruk»kelijk heeft te kennen gegeven de over»tuiging te voeden, dat zijne denk»beelden omtrent de verandering on»zer grondwettige instellingen door »het verlichte gedeelte der natie wor»den beaamd en het onder dusdanige »omstandigheden zedelijk niet vrijstaat »van het staatsbestuur af te treden.

»De tweede weg is tot heden voor »de regering afgesloten; de wensch, »om het regt tot ontbinding der Twee»de Kamer grondwettig aan den Ko»ning te zien toegekend, is meerma»len uit haar midden opgegaan, en »volgens het verslag van den 16den »maart ll. hebben ook thans, op zeer »weinige uitzonderingen na, alle de »leden dezer Kamer zich met dien »wensch vereenigd. Het is dus niet ver»metel het denkbeeld vooruit te zet»ten, dat alle de leden dier Kamer »bereid zouden worden gevonden, om »door vrijwillige aftreding de uitwer»king der bevoegdheid tot ontbinding »te verwezenlijken en een beroep op »de natie mogelijk te maken.

»Het is echter niet te miskennen, »dat door dusdanige daad van belang»gelooze vaderlandsliefde het beoogde »doel niet zoude kunnen worden bereikt, »dewijl de herkiezingen alsdan door »diezelfde collegiën zouden moeten »geschieden, die, volgens de heer»schende, thans ook door de regering »aangekleefde begrippen, niet geëi»gend zijn, om aan de door hen ge»kozenen het karakter van ware ver»tegenwoordigers des volks te geven."

Om aan dezen moeijelijken toestand, »eenen grondwettigen uitweg te zoe»ken, langs welken de eindbeslissing »over de aanhangige wets-ontwerpen »aan nieuw gekozene volks-vertegen»woordigers kan worden overgelaten," doet de heer VAN ROSENTHAL het bovenvermeld voorstel en wij erkennen, dat wij niet weten, wat men er tegen zou kunnen aanvoeren. Wij gelooven dat het van het al of niet aannemen van dit voorstel zal afhangen, of Nederland zich, om eene politieke regeneratie te ondergaan, in de armen der omwentelings-gezinden moet werpen, dan of het langs den *wettelijken* weg, tot staatshervorming en staatsverbetering, zal komen. Want de natie wil *doortastende* hervorming en — gelijk wij reeds straks zeiden, — met deze Kamer is alle doortastende her-

(1) Art. 81 zegt: »Eene dier Kamers bestaat uit »acht en vijftig leden, benoemd *door de Staten der »Provinciën*, te weten voor" enz.

vorming *onmogelijk*. De tegenwoordige Kamer is voor eene regeneratie als wij behoeven *ten eenenmale ongeschikt en ongezind.*

Van wie zal het voorstel moeten komen?

Zonder eenigen twijfel van den kant der regering. Van de Kamer is zulk eenen stap niet te wachten. De houding die het ministerie in dezen heeft aan te nemen is zeer eenvoudig. Het ministerie verklaart aan de Kamer, dat, daar bij eene zoo geheel uiteenloopende wijze van zien aan geen »gemeen overleg” of toenadering te denken is, het niet met de Kamer in eene nadere beraadslaging over de voorgedragene wetsontwerpen kan treden; dat het dus voorstelt alleen over te gaan tot verandering van art. 81 der tegenwoordige grondwet, om, daarna, zoodra deze verandering door de dubbele Kamer is goedgekeurd, zijn herzienings-ontwerp aan eene, door de *stemgeregtigden* verkozene, vergadering voor te dragen. (2) Het ministerie zal tevens verklaren, dat het van deze voordragt eene *kabinets-quaestie* maakt, en, bij hare verwerping, zijn ontslag zal nemen.

En wat dan, zoo nu eens ôf de Tweede, ôf de Eerste, ôf de Dubbele Kamer het voorstel verwerpt?

Dan zullen wij een ministerie KIEN of ENSCHEDÉ zien verrijzen, om eene *Kiensche* of *Enschedésche* grondwet voor te stellen.

Wij hopen en verwachten dat de geheele liberale pers zich met ons aan het voorstel van den heer VAN ROSENTHAL zal aansluiten en met klem op de aanneming er van aandringen. Wij hopen en verwachten tevens dat alle liberale en constitutionneel-gezinde Nederlanders zich eveneens in petitiën en adhaesiën zullen verklaren, voor een voorstel dat, naar ons inzien, het *éénige*, maar ook het *laatste* middel is, om langs den grondwettigen en vreedzamen weg tot eene hervorming te komen, die wij, wat er ook gebeure, hebben *moeten* en hebben *zullen*.

Wij eindigen met de volgende woorden van het voorstel, die volkomen ons oordeel over hetzelve resumeren: »De grootere spoed, waarmede de »aangewezen weg zoude kunnen wor»den afgelegd, zoude vooreerst de »benoeming der leden voor de dub»bele Kamer gedurende de aanstaan»de gewone bijeenkomsten der Pro»vinciale Staten mogelijk maken” (het voorstel is gedagteekend 24 junij); »daarenboven zoude, bij het aanwezig »zijn van eene volksvertegenwoordi»ging wier bevoegdheid door niemand »zoude kunnen worden betwist, de »vorming van een definitief ministerie »tot stand kunnen worden gebragt, »dat, in de meerderheid der nieuwe »Kamer een krachtig steunpunt vin»dende, meer dan een tijdelijk minis»terie in staat zoude zijn om in het »midden der gewigtige gebeurtenis»sen, waardoor dit werelddeel be»roerd wordt, de belangen des vader»lands met klem te handhaven en aan »den drang van menigvuldige ver»wikkelingen het hoofd te bieden; — »en eindelijk zoude deze Kamer, door »den van haar uitgeganen wensch, »om de vernieuwing des staatsver»drags aan de gekozenen des volks »over te laten, op eene waardige wij»ze haar bestaan eindigen, en aan »hare opvolgers een voorbeeld van »kalme beradenheid in bewogen tij»den nalaten, dat weldadig op de »toekomst des vaderlands zoude kun»nen werken.”

(2) Niet, zoo als het Voorloopig Kiesreglement wil, aan eene vergadering verkozen door hen »die »volgens de reglementen voor de stedelijke besturen »en op de zamenstelling der Provinciale Staten, de »vereischten bezitten om tot kiezers te worden be»noemd.” De kiezers-census is veel te hoog om aan eene vergadering door dusdanige personen verkozen het karakter eener *volks*vertegenwoordiging te geven. En juist op die eerste vergadering komt zoo oneindig veel aan. De verkeerdheid van zulk eene eng beperkte kiesgeregtigdheid is onder anderen, door het *Handelsblad*, in een flink hoofdartikel, met kracht aangetoond.

Voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het ontwerp tot herziening der grondwet.

(*Vervolg van no. 149.*)

Art. 12. Door sommige leden is er op aangedrongen, dat in de grondwet voor de reis- en verblijfkosten van de leden der Eerste Kamer een vast bedrag worde aangenomen, eensdeels opdat het cijfer daarvan in 't vervolg niet hooger worde opgedreven, dan met het belang der schatkist strookt, anderdeels om voor te komen, dat niet alle eenigzins geëvenredigde schadeloosstelling gemist worde; welk laatste zeker de moeijelijkheid om allezins geschikte mannen voor het lidmaatschap dezer Kamer te vinden, niet zou verminderen.

Art. 14. Verscheidene leden vinden er bezwaar in, dat in een klein land als het onze, waar de volksvertegenwoordiging niet talrijk is, de ministers, die toch altijd eenigermate tegenover de Kamer staan, leden dier Kamers zouden kunnen zijn. Dit bezwaar werd echter geenszins algemeen gedeeld, en er waren zelfs leden, die, vooral ook met het oog op Engeland en de wijze, waarop men daar den constitutionneelen regeringsvorm begrijpt, het lidmaatschap van eene der Kamers een onmisbaar vereischte voor ieder hoofd van een ministerieel departement achtten.

Eene regtstreeksche toekenning van het regt van *enquête*, zoo niet aan beide Kamers, dan toch aan de Tweede, wordt door velen wenschelijk geacht. De bepaling daaromtrent zou of bij het tegenwoordig artikel, of bij art. 29 kunnen worden gevoegd.

Art. 15. Dit artikel heeft tot onderscheidene bedenkingen aanleiding gegeven. Al dadelijk heeft men beweerd, dat niet enkel de procureur-generaal, maar ook de advocaten-generaal van den Hoogen Raad van het lidmaatschap der Staten-Generaal moeten worden uitgesloten. Die laatste regterlijke ambtenaren moeten bij ontstentenis van den procureur-generaal dikwerf zelfstandig werkzaam zijn, en voor genen bestaat dus nagenoeg dezelfde reden van uitsluiting als voor dezen. — Sommige leden toonden zich ook voor het behoud der uitsluiting van de comptabele ambtenaren gestemd. — Daarentegen meent men, dat de regering met opzigt tot de uitsluiting der geestelijken, te ver is gegaan. Al wil men aannemen, dat de betrekking van lid der Kamer moeijelijk met de waarneming van kerkelijke dienst is overeen te brengen, dan moet men toch de gelegenheid tot het doen eener keus geheel vrij laten, en dit is bij de tegenwoordige redactie van het artikel geenszins het geval, daar het geestelijken onvoorwaardelijk uitsluit, terwijl toch immers de geestelijken van meer dan één kerkgenootschap, ook wanneer zij geheel en al als bijzondere burgers leven, hun geestelijk karakter geenszins verliezen. Men zou dus in allen gevalle de uitzondering beperkt willen zien tot geestelijken die de kerkelijke dienst niet verlaten hebben.

De bepaling omtrent de krijgslieden in werkelijke dienst, die het lidmaatschap der Staten-Generaal aanvaarden, zou alleen dan goedkeuring vinden, als door de hier vermelde *non-activiteit* niets anders bedoeld wierd, dan het ontslag van dienstpligten. Daarentegen zou men er algemeen iets zeer onbillijks in vinden, dat men de krijgslieden, die leden van eene der Kamers worden, op non-activiteits-tractement stelde, en hun dus een gemis deed ondergaan, waaraan de burgerlijke ambtenaren in zoodanig geval nimmer onderworpen worden. Ook wenscht men, dat de tijdelijke non-activiteit geen nadeeligen invloed uitoefene met opzigt tot het regt van anciënniteit der officieren.

Sommigen verklaarden zich tegen het denkbeeld, om de ambtenaren, die ter verkiezing voorzitten, uit te sluiten.

Eindelijk heeft de groote meerderheid als hare overtuiging te kennen gegeven, dat de bepaling van het laatste lid van het artikel behoort te worden uitgestrekt tot ieder, die tijdens zijn lidmaatschap der Staten-Generaal een bezoldigd ambt aanneemt of bevordering in de staatsdienst verwerft.

Art. 18. Algemeen verklaart men de noodzakelijkheid der verandering, in art. 97 der grondwet, door de bijvoeging der woorden: *buiten haar midden*, gebragt, niet in te zien. Waarom zou, indien een lid der Kamer zich genegen toonde, om de opengevallene betrekking van griffier te aanvaarden, en zulk een lid daartoe de vereischte geschiktheid bezat, zijne benoeming als zoodanig niet mogen plaats hebben? Wel sprak het van zelf, dat zulk een griffier het lidmaatschap der Kamer niet tevens zou kunnen behouden.

Overigens heeft de groote meerderheid het tegenwoordig artikel, in het stelsel der gewijzigde grondwet, zoodanig begrepen, dat bij eene ontbinding der Kamer de griffier zijne betrekking behoudt, onverminderd het regt van elke Kamer om, daartoe termen vindende, haren griffier te ontslaan.

Art. 19. Ofschoon de leden der Kamer aan het behoud van eenen sedert vele jaren gebruikelijken titel geene bijzondere waarde hechten, hebben zij toch moeten verklaren, de noodzakelijkheid van het wegvallen der daartoe betrekkelijke grondwettige bepaling niet in te zien.

Art. 21. Men vraagt, hoe en door wien in het hier omschreven geval de buitengewone vergadering der Kamers geopend zal worden. Art. 100 der bestaande grondwet had daarin voorzien.

Art. 24. Ook met opzigt tot art. 102 der bestaande grondwet, is, naar men meent, de noodzakelijkheid tot verandering niet aanwezig. Integendeel zou de invoeging van het woord *beraadslagen* in sommige gevallen aan de Kamers geheel noodeloos de handen binden. Dat er geene wezenlijke beraadslaging denkbaar is, waar toch geen besluit kan vallen, spreekt immers van zelf.

Art. 25. ALLE *besluiten worden door volstrekte meerderheid der* AANWEZIGE *leden opgemaakt.* Uit deze bepaling zou volgen, dat men, als het eene keuze van personen geldt, de niet of niet behoorlijk ingevulde stembriefjes, tot bepaling der meerderheid, niet van het getal der tegenwoordig zijnde leden zou mogen aftrekken. Men acht de bevoegdheid daartoe echter noodzakelijk, vooral ook omdat het anders, in bepaalde, niet zelden voorkomende gevallen, in de magt van eenige weinige leden of zelfs van één enkel lid staat, om alle beslissende stemming onmogelijk te maken. Algemeen wenscht men daarom, dat, met opzigt tot dit punt, het stelsel van het tegenwoordig reglement van orde der Tweede Kamer aangenomen worde, of dat ten minste de grondwet hier eene uitzondering op den algemeenen regel toelate.

Ook in het geval van het staken der stemmen bij de keuze van personen is niet voorzien. Volgens art. 54 van het zoo even aangehaalde reglement van orde beslist in dat geval het lot. Men wenscht, dat dit punt mede eens voor al worde uitgemaakt.

Het denkeeld is hier geopperd, of het niet verkieslijk ware art. 104 der bestaande grondwet, handelende over de wijze van stemmen in de beide Kamers, te doen wegvallen, en die zaak geheel aan de reglementen van orde over te laten. Men dacht daarbij vooral aan de mogelijkheid, dat ook in onze wetgevende vergaderingen, bij het aanmerkelijk vermenigvuldigen der stemmingen, dat uit sommige der nieuwe grondwettige bepalingen moet voortvloeijen, zich behoefte zou kunnen doen gevoelen aan het toelaten voor bepaalde gevallen van het stemmen door middel van zitten en opstaan.

Bij de overweging der grondwets-artikelen, die tot de afdeeling: *Van de wetgevende magt* behooren, heeft men vrij algemeen het gevoelen uitgesproken, dat ook hier de dringende behoefte niet uit het oog mogt worden verloren, om aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal een meer zelfstandig bestaan, meer zedelijke kracht en aanzien te verzekeren, en haar dus op zoodanig standpunt te plaatsen, dat zij in het nieuwe zamenstel onzer staatsinrigtingen, ten volle aan hare bestemming kan beantwoorden. Onder de middelen om dit doel te bereiken, telt men, dat deze Kamer, wat haren werkkring betreft, met den anderen tak der wetgeving, zooveel als slechts eenigzins mogelijk is, op ééne lijn worde gesteld. Men dringt er dienvolgens op aan, om zoodanige veranderingen in deze afdeeling der grondwet te maken, volgens welke het indienen van voorstellen of ontwerpen van wet van regeringswege ook regtstreeks en het eerst bij de Eerste Kamer zal kunnen geschieden. Alleen de begrootingswetten en andere voorstellen van finantiëlen aard zouden van dezen regel moeten worden uitgezonderd, en dus, in den geest van art. 15 van het Fransche charter van 1830, of ook van art. 27 van de Belgische staatsregeling, altijd het eerst bij de Tweede Kamer in overweging moeten worden genomen. Al verder zou aan de Eerste Kamer, evenzeer als aan de Tweede, het regt van initiatief moeten worden gegeven; terwijl eindelijk die Eerste Kamer ook de bevoegdheid zou moeten bezitten, om wijzigingen in een voorstel des Konings te maken. Vooral bij de wijze van zamenstelling der Eerste Kamer waarop men van deze zijde aandringt, zou zulk eene uitbreiding van haren werkkring, naar men meent, geene wezenlijke ongelegenheden na zich kunnen slepen, terwijl daarentegen daarnit, behalve het reeds aangeduide voordeel, nog andere gunstige gevolgen zouden kunnen voortspruiten. Men noemde als zoodanig, dat de arbeid der Staten-Generaal, die, naar het zich laat aanzien in de eerste jaren veelomvattend zal zijn, aanmerkelijk zou worden bespoedigd, als beide de Kamers tegelijker tijd zich met het eerste onderzoek van door de regering ingezondene wets-ontwerpen

konden bezig houden. Ten overvloede merkt men nog aan, dat als deze denkbeelden bij de regering ingang vonden, de artt. 27, 29, 31 en 33 van het ontwerp wijzigingen zouden moeten ondergaan: met name zou het laatstgenoemde artikel ook een formulier van verzending van een eigen voorstel der Eerste Kamer aan de Tweede moeten inhouden.

Art. 28. Sommige leden hellen naar het gevoelen over, dat de hier voorkomende bepaling omtrent de voorafgaande overweging in de *afdeelingen* der Kamer eene niet volstrekt noodzakelijke beperking aanbrengt, die later de invoering van verbeteringen in de wijze van onderzoek der regerings-voorstellen zou kunnen belemmeren. Verscheidene schrijvers van naam en gezag zijn toch van oordeel, dat het voorafgaand onderzoek door eene commissie, welker leden door de afdeelingen benoemd worden, betere vruchten belooft, dan het onderzoek der afdeelingen zelve. De mogelijkheid tot zulk eene verandering willen de bedoelde leden niet uitgesloten hebben. Daarom wenschen zij blootweg bepaald te zien, dat geene beraadslaging der Kamer over eenig voorstel des Konings plaats heeft, dan na voorafgaande overweging, zonder meer; waarmede het doel, dat de grondwet hier op het oog heeft, genoegzaam bereikt zou zijn, terwijl dan het overige aan de reglementen van orde zou overgelaten worden.

Wat die reglementen van orde betreft, heeft men de vraag geopperd, of hier niet ergens de bepaling zou moeten worden ingelascht, dat iedere Kamer haar eigen reglement maakt; waarbij dan voorschriften zouden kunnen worden gevoegd omtrent het tot stand brengen van een reglement voor de vereenigde zitting der beide Kamers en van een ander voor de vergadering van iedere Kamer in dubbelen getale. Het gemis van verordeningen van dezen laatsten aard is bij eene vroegere gelegenheid zeer gevoeld.

Art. 29. Het regt tot het brengen van wijzigingen in voorstellen des Konings zou, naar het algemeen gevoelen, groote ongelegenheden na zich kunnen slepen, als staande de openbare beraadslaging zoodanige wijziging als geïmproviseerd en dadelijk aangenomen kon worden. Om die reden werd door verscheidene leden boven het tegenwoordig artikel de voorkeur gegeven aan hetgeen omtrent dit punt in de verklaring der Kamer van 16 maart jl. voorkomt, in zoover als daarbij de voorafgaande overweging in de afdeelingen regtstreeks verpligtend werd gemaakt. Van eene andere zijde voerde men echter aan, dat het schrijven dier verpligting in de grondwet hier nagenoeg dezelfde zwarigheden medebragt, als hierboven bij art. 28 zijn aangeduid, en dat toch ook werkelijk nog andere, misschien betere middelen uit te denken waren, om overijling met opzigt tot de amendementen voor te komen. Als zoodanig noemde men het invoeren voor ieder amendement van twee stemmingen, éene voorloopige en éene definitive, met eenen behoorlijken tijd tusschen beide; waaromtrent de reglementen van vreemde wetgevende vergaderingen nuttige bepalingen inhouden. Ten slotte vereenigde men zich dan ook vrij algemeen in het gevoelen, dat geheel dit punt aan de reglementen van orde kon worden overgelaten.

Nog werd ter gelegenheid van dit artikel aangemerkt, dat, ofschoon de gewijzigde grondwet nergens uitdrukkelijk aan de Kamer het regt toekende, om over ieder artikel van een voorgedragen wetsontwerp afzonderlijk te stemmen, dit regt zoo onmiddellijk uit dat tot het maken van amendementen voortvloeit, dat men waarschijnlijk van regeringswege eene opzettelijke bepaling daaromtrent overbodig heeft geacht. Het behoeft wel geene vermelding, dat desniettemin de eindstemming over het voorstel in zijn geheel altijd verpligtend zou moeten blijven.

Art. 36. Men heeft gevraagd, of het de bedoeling is, dat de Koning op de hier voorgestelde wijze in alle gevallen van zijne goedkeuring omtrent door de Staten-Generaal aangenomene voorstellen moet doen blijken en of de bepaling, die men uit den aard der zaak tot geamendeerde voorstellen wil hebben uitgestrekt, dus ook toepasselijk zou zijn op ontwerpen van wet, van zijnentwege ingezonden en zonder eenige wijziging door de beide Kamers aangenomen. Sommige leden achtten dit laatste overbodig en gaven daarom de voorkeur aan de redactie van art. 85 van het voorstel der negen leden van 1844, welk artikel inhield: »Wanneer de Koning een voorstel van wet, *door de »Staten-Generaal gedaan of gewijzigd*, aanneemt", enz. Andere leden daarentegen beweerden, dat de Koning in alle mogelijke gevallen het regt van bekrachtiging moet bezitten, en dus zelfs wetten, van zijnentwege aangeboden en gaaf door de Staten-Generaal aangenomen, in overweging moet kunnen houden. De geschiedenis der Nederlandsche wetgeving zelve heeft geleerd, dat het gebruik maken van die laatste bevoegdheid soms noodzakelijk is, daar de omstandigheden, tijdens het in behandeling zijn van het voorstel bij de beide Kamers, geheel van aard kunnen veranderd wezen. In dien geest gaven de bedoelde leden in bedenking, om de woorden van het formulier: »*De Koning bewilligt in,*" ten minste voor de bedoelde gevallen, door: »*De »Koning bekrachtigt,*" te vervangen.

Art. 37. *De wetten zijn onschendbaar.* Met het oog op de memorie van toelichting wil men algemeen de zaak, die de regering door deze woorden heeft trachten uit te drukken. Even als zij, gelooft men, dat zoolang de wetgeving niet tusschen beide treedt, de geldigheid der wetten boven alle bedenking verheven moet zijn, en dus ook geene andere magt in den Staat de bevoegdheid heeft, om eene bestaande wet, op grond van vermeende strijdigheid met de grondwet, of iets dergelijks, aan te randen. Men meent echter, dat de aangehaalde woorden niet duidelijk genoeg het denkbeeld der regering wedergeven.

Art 38; *het nieuwe art.* a. Tegen deze bepaling heeft men, voor zoover zij den Staat in Europa betreft, geene bedenking; voor zoover zij de Overzeesche bezittingen aangaat, behoort echter de regeling dezer zaak blijkbaar in de wetten op het beleid der regering in de koloniën.

Art. 38; *het nieuwe art.* b. Eenige leden willen deze bepaling geheel weggelaten hebben. Zij was, naar hun gevoelen, rationneel in het systema van het voorstel der negen leden van 1844, hetwelk de strekking had om de regeling der belangen van de Overzeesche bezittingen nagenoeg geheel bij de wetgeving van het moederland over te brengen. Thans echter, nu de bemoeijenis dier wetgeving in dit opzigt slechts tot enkele, bepaald bij de grondwet opgegevene onderwerpen zou worden beperkt, sprak het wel van zelf, dat eene wet, die het tegendeel niet uitdrukkelijk te verstaan gaf, alleen op het rijk in Europa toepasselijk was.

Bij de overweging der thans volgende artikelen der grondwet, behoorende tot de afdeeling: *Van de begrooting*, heeft men aangemerkt, dat de duidelijkheid en goede zamenhang van het geheel bevorderd zouden worden, indien deze artikelen bij het VIIde hoofdstuk: *Van de Financiën* werden ingesmolten. Ook meent men dat in die artikelen, zoo als zij thans zouden worden opgenomen, eene min juiste rangschikking heerscht.

Nog moet hier vermeld worden, dat in de commissie van rapporteurs is overgebragt eene tot deze zelfde bepalingen van hoofdstuk III betrekkelijke, door eene der leden in zijne afdeeling overgeleverde nota; welke nota de commissie gemeend heeft onder de aandacht der regering te moeten brengen, en die alzoo sub litt. *B* aan dit verslag is gehecht.

Art. 40. Verscheidene leden zijn opgekomen tegen de in het artikel voorkomende uitdrukking, dat jaarlijks ook eene begrooting van inkomsten moet worden *vastgesteld*. De wet kan redelijkerwijze wel maxima van uitgaven vaststellen, maar niet van inkomsten. Deed zij dit evenwel, dan zou zulks toch geen doel treffen. Men wenschte daarom blootelijk van het *aanwijzen* der middelen tot dekking der uitgaven gesproken te hebben.

Art. 41. Bij dit artikel is de vraag behandeld, of er afdoende redenen bestaan, om den termijn voor het indienen der begrootingen bij de grondwet vast te stellen. De meerderheid heeft die vraag toestemmend beantwoord, doch kon zich daarom geenszins met de tijdsbepaling, die de regering heeft voorgesteld, vereenigen. Eene begrooting van rijks-uitgaven, twaalf maanden vóór zij moet beginnen te werken ingediend en dus nog weder zooveel vroeger ontworpen, kan niet in al hare onderdeelen met die naauwgezette overweging van werkelijk bestaande of vermoedelijke behoeften zijn opgemaakt, als voor de goede regeling der rijks-uitgaven wenschelijk is. De bedoelde meerderheid wilde op dien grond, dat de indiening der begrooting plaats had bij den aanvang der gewone vergadering van de Tweede Kamer, in de maand october van het jaar, voorafgaande aan dat, waarover de begrooting loopt. Begreep men, zoo als werkelijk niet geheel te ontkennen viel, dat de tijd van naauwelijks twee maanden, die dan aan de Staten-Generaal voor het onderzoek der begrootings-wetten gegund zou worden, daarvoor te kort was, dan kon dit bezwaar eens voor al worden weggenomen door den tijd van opening der gewone vergadering van de Staten-Generaal eene maand vroeger te stellen, en dus ook aan art. 99 der bestaande grondwet eene wijziging te doen ondergaan. Verscheidene andere leden, ofschoon geenszins voor het te vroeg indienen der begrootings-wetten gestemd, hielden het voor onraadzaam, om daaromtrent thans reeds, nu men nog geene ondervinding omtrent het stelsel van éénjarige begrootingen heeft verkregen, eene vaste bepaling bij de grondwet te maken. Zij wilden dit punt, te gelijk met verscheidene andere betrekkelijk de inrigting der begrootingen, aan de wet overgelaten hebben.

Nog waren er enkele leden, die, van een geheel ander begrip dan de meerderheid uitgaande, het indienen der jaarlijksche begrootingen een vol jaar vroeger dan die meerderheid, en dus bij de opening van de gewone vergadering der Staten Generaal, die aan de straks vermelde voorafgaat, wilden zien plaats hebben.

Eindelijk is bij dit en het vorig artikel de aanmerking gemaakt, dat men daar, in plaats van *begrootingen*, op het voorbeeld van het volgende art. 44, ALGEMEENE *staatsbegrootingen* behoorde te lezen, om de dwaling voor te komen, alsof ook voor de speciale en suppletoire begrootingen hetzelfde tijdstip van indiening was voorgeschreven; hetgeen, ten minste wat de laatste betrof, iets ongerijmds zou hebben. Verscheidene leden echter meenden, dat deze zwarigheid niet bestond, daar er bij een goed financiëel beheer altijd slechts van éene jaarlijksche begrooting sprake kon zijn, die echter natuurlijk, naarmate der opkomende behoeften, altijd later kon worden herzien en aangevuld.

Art. 43. In het oog van vele leden is het laatste lid van dit artikel alles behalve duidelijk. Zij vroegen, welke wet door het woord *zoodanige* werd aangeduid. Doelde men op eene der wetten, waarvan het 2de lid spreekt? Maar wat was dan de eigenlijke strekking der geheele bepaling? Voor zoover men die strekking begreep, hield men de bijvoeging voor overtollig en meende men, dat bij eene algemeene wet omtrent de inrigting en het beheer der begrootingen, in de zaak, die de regering op het oog scheen te hebben, kon worden voorzien.

Art. 44. Bijna algemeen heeft men zich tegen deze nieuwe grondwettige bepaling verklaard. Men meende, dat het vooraf *aanwijzen* — niet *vaststellen* — der middelen dikwerf bezwaarlijk, ja zelfs onmogelijk zou zijn; dat daardoor het beoogde doel toch niet zou worden bereikt; en dat de bepaling zelfs schadelijk zou kunnen werken, in zoover als men soms buitengewone middelen tot dekking zou kunnen scheppen, die later bleken niet noodig geweest te zijn.

Art. 45. Ook tegen dit artikel werden verscheidene bedenkingen gemaakt, hoewel men zich algemeen met het beginsel van eene zoogenaamde rekenwet, dat daaraan ten grondslag ligt, vereenigde. Vooral wenschte men te doen uitkomen, dat de verantwoording *jaarlijks* moet plaats hebben; terwijl anderen de bijvoeging der woorden: *over een afgeloopen dienstjaar*, niet overtollig keurden. Voorts meende men, dat het artikel, hetwelk toch niet zeer duidelijk gesteld was, indien het voorschrift omtrent de jaarlijksche verantwoording slechts werd opgenomen, kon worden vereenvoudigd, daar men, met weglating van het bepaalde omtrent de rekening en wat daartoe behoort, kon verwijzen naar de voorschriften eener algemeene wet, die deze geheele aangelegenheid behoorde te regelen.

Op de redactie, zoo als zij daar ligt, is aangemerkt, dat het woord: *inkomsten* hier zeer zeker door: *ontvangsten* moet worden vervangen; alsmede dat hier niet van *de Staten-Generaal*, maar van *de wetgevende magt* sprake behoort te zijn.

ONTWERP VAN WET No. IV.

Bij den aanvang der overweging van dit ontwerp zijn onderscheidene denkbeelden geopperd, die geheel het zamenstel van de afdeelingen der grondwet, betrekkelijk de Provinciale Staten, betreffen. Men stelde daarbij op den voorgrond, dat de Provinciale Staten, als bestemd om in hunnen kring wetgevende magt uit te oefenen, in dat opzigt eenigermate eene afspiegeling der Staten-Generaal behoorden te zijn. Uit dat beginsel werd door sommige leden de gevolgtrekking afgeleid, dat de Provinciale Staten-vergaderingen in het nieuwe stelsel evenzeer ontbindbaar moesten zijn als de Tweede Kamer. Zeer veel grooter was het aantal leden, die, van hetzelfde beginsel uitgaande, het daarmede strijdig achtten, dat aan de Provinciale Staten een deel der uitvoerende magt zou worden opgedragen. Men vond daarin eene vermenging van magten in hetzelfde ligchaam, strijdig met de gezuiverde staatkundige begrippen van onzen tijd, en die nog te stuitender zou zijn wanneer ook in 't vervolg, even als zulks thans plaats heeft, aan de Provinciale Staten-vergadering of aan hare Gedeputeerden, te gelijk, niet slechts wetgevende en uitvoerende magt, maar in sommige gevallen ook regterlijke magt, mogt worden opgedragen. Vooral werd het door vele leden bedenkelijk geacht, dat de uitvoerende magt der Provinciale Staten zich ook tot de algemeene wetten zou uitstrekken. In naauw verband met deze denkbeelden stond dat van verscheidene leden die zich tegen geheel de instelling der Gedeputeerde Staten verklaarden. Zij beweerden dat aan dergelijke collegiën van uitvoering steeds het gebrek kleeft, dat de verantwoordelijkheid van het bijzonder lid zich oplost en als verliest in de verantwoordelijkheid van het collegie; terwijl het daarenboven, bij de invoering van het nieuwe stelsel van verkiezingen, vooral uitermate moeijelijk zou zijn, geschikte personen te vinden, die zich geheel tijdelijk met de werkzaamheden aan zulk eene betrekking verbonden, zouden willen belasten. In plaats van Gedeputeerde Staten, wilden zij, dat aan den commissaris des Konings, die, naar hunne wijze van zien, met de uitvoering der algemeene wetten belast moest zijn, een raad wierd ter zijde gesteld, in den geest van den *conseil de préfecture* der Franschen. Weder anderen, die niet zoo ver gingen, wilden de Gedeputeerde Staten wel behouden, maar, zoo als reeds uit het voorafgaande voortvloeit, den werkkring dier collegiën beperkt hebben tot de uitvoering der provinciale wetten.

Nog werd door verscheidene leden, ook op grond van het heerschend verschil van gevoelen te dezer zake, in bedenking gegeven, om in de grondwet niets meer op te nemen dan enkele algemeene beginselen wegens de zamenstelling en de magt der Provinciale Staten, en de toepassing van die beginselen geheel en al over te laten aan eene zoogenaamde provinciale wet, zoodat van de beide afdeelingen der grondwet, waarover thans wordt gehandeld, slechts één enkel artikel zou overblijven.

Ondergeschikt aan deze hoofdbedenkingen, zijn de volgende aanmerkingen omtrent de artikelen van het ontwerp in 't midden gebragt. (*Vervolg hierna.*)

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van maandag, 17 juli.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden zijn ingekomen twee koninklijke boodschappen, ten geleide van twee wets-ontwerpen

met daarbij behoorende Memoriën van Toelichting, het eene strekkende tot verhooging van het Xde hoofdstuk der staatsbegrooting voor 1848, het andere strekkende tot aanvulling der middelen over 1848. Voorts zijn door onderscheiden commissiën van rapporteurs de algemeene verslagen uitgebragt over de wets-ontwerpen: 1o. tot regeling en opheffing der fondsen voor kwade posten; 2o. tot aanvulling der baten en lasten van den achterstand over 1840 en vroeger; 3o. tot regeling van het fonds voortspruitende uit den verkoop der domeinen; 4o. tot niet-vervulling van vacaturen in de provinciale geregtshoven. De dag der beraadslagingen over de drie eerstgenoemde wets-ontwerpen is vastgesteld op woensdag den 19den dezer, en van die over het vierde op donderdag den 20sten dezer, des voormiddags ten elf ure.

Daarna is in beraadslaging gebragt het wets-ontwerp strekkende tot het verstrekken van eene buitengewone geldelijke bijdrage aan de Maatschappij van Weldadigheid, en is dat wets ontwerp, na eene korte beraadslaging, met 38, dat is met algemeene stemmen, aangenomen.

Vervolgens zijn door de commissie voor de verzoekschriften onderscheidene verslagen uitgebragt, met welker verschillende conclusiën de vergadering zich achtereenvolgens heeft vereenigd.

(Wij zullen deze zitting morgen mededeelen).

— Bij koninklijk besluit van den 12den julij 1848, no. 84, is aan jhr. mr. *W. L. F. C.* ridder *van Rappard*, als gewezen minister van Finantiën, een pensioen verleend ter somma van *f* 1722, en zulks op grond van de artt. 8, 11, 13, 43 en 47 der wet van den 9den mei 1846, betrekkelijk de burgerlijke pensioenen (*Staatsblad* no. 24).

Mengelwerk.

Varia.

's Gravenhage, 30 juli.

Sieur JAMES HENRI ANSELME IGNACE DE LA SARRAZ heeft eindelijk zijne belooning uit Turijn ontvangen: hij is benoemd tot grootkruis van den *Heiligen Januarius!* Veel liever, wel is waar, hadde hij het grootkruis van den *Heiligen Martius* bekomen, en herhaaldelijk voerde hij, als termen daartoe, zijne heldhaftige verdediging van Mons aan; maar men antwoordde hem steeds, dat het niet zijne krijgsverdiensten waren, welke men decoreren wilde, doch slechts zijne ootmoedigheid en zijne vrijgevigheid tegenover den aartsbisschop van Turijn en het klooster van den *Heiligen Januarius*, waaraan hij de minderjarige dochter des protestantschen Nederlandschen gezants, tegen den wil en doof voor de reclamatiën haars vaders, overliet. Ware het niet dat het bedoelde klooster onder de speciale invocatie van den *Heiligen Januarius* stond, zoo hadde men hem het grootkruis van den *Heiligen Minotaurus* toegewezen; doch dit hadde den schijn kunnen hebben van een *passe-droit* eerstgemelden heiligen aangedaan. De vierde van Zijner Majesteit WILLEM II afgedankte ministers van Buitenlandsche Zaken, moest zich dus vergenoegen met het portret van den *Heiligen Januarius*. 's Konings bibliothecaris, staatsraad en kamerheer in buitengewone dienst, de regts en links gedecoreerde baron WESTREENEN VAN TIELLANDT, die echter geen klooster-lint bezit, is oogenblikkelijk zijne opwachting gaan maken bij »*den dooven Lazarus*," om van hem te vernemen of de *Heilige Januarius*, op de decoratie, met of zonder schaatsen afgebeeld is?

Voor eenige dagen las ik de couranten op de club niet ver van het tafeltje waaraan het nieuw benoemde grootkruis met de excellentie der R. C. Eeredienst zat te dammen. Een doorluchtig personage trad binnen, en, naar het speeltafeltje toe gegaan, klopte den diplomatischen dammer op den schouder: »Mijn compliment met *Januarius!*" — »Maar wat is dat toch voor een heilige? wat heeft hij uitgevoerd?" — *Sieur* JAMES keek als toen men hem omtrent de Russische ukaze interpelleerde of van Laboan sprak. »Weet je niet wat hij uitgevoerd heeft?" — geen pot stelde zich ooit doover dan onze kanonnier. »En jij, LIGHTEVELD? jij zult toch je heiligen wel kennen?" Ik brandde van nieuwsgierigheid naar het antwoord.

De heer LIGHTEVELD antwoordde:

»........ik ben lid geweest van den Hoogen Raad, ik ben lid van den Raad van State, thans ben ik lid van den Raad van Ministers; belooft men mij nu dat ik lid van den Raad der Valkenjagt zal worden, dan ben ik bereid mede te deelen waaraan de *Heilige Januarius* zijne kanonisatie te danken heeft."

O cives, cives, quaerenda insignia primum!

———

De Staten van Noord-Holland hebben de drie behoudendste en overigens onbeduidendste uitvallende leden der Tweede Kamer herkozen; de heeren VAN LEEUWEN, HOOFT (Boven Water) en ENSCHEDÉ. Een proefje van hetgeen te wachten staat, wanneer zij leden voor de dubbele Kamer te benoemen zullen hebben. — De Staten van Zuid-Holland hebben, ter vervanging van den heer LUZAC, jonkheer VAN DER HEIM VAN DUIVENDIJKE, een matador en minister des Behouds, gekozen. Men oordeele wat keuzen men van hen te wachten hebbe, wanneer het op de zamenstelling der dubbele Kamers aankomen zal!

De Staten van Utrecht hebben doctor MENSO congé gegeven, en een baron D'ABLAING VAN GIESSENBURG in zijne plaats benoemd. Wie die baron is, zal nader moeten blijken. De Staten van Gelderland verlosten ons (trouwens *op verzoek*) van het vervelendste lid der Kamer mr. SCHEERS VAN HARENCAPSEL. Hij ruste niet in vrede. Mogen de misbruiken en geldverspillingen, waartoe hij steeds medestemde, hem geenen nacht zonder wroegingen laten.

Van zijn opvolger OP TEN NOORT weet ik niet of wel veel beters is te wachten.

De keuzen van Noord-Braband zijn, tot nog toe de beste. Eene grove ondankbaarheid, vroeger aan den heer STORM gepleegd, is hersteld. De heer STORM zal den behouder GOUVERNEUR vervangen; terwijl de minst diep gevallene der overige Noord-Brabandsche leden, de heer SASSE VAN ISSELT, herkozen werd. Ook Friesland getuigde van beterschap. Deszelfs Staten benoemden den heer BINSE ALBARDA, in plaats van den heer TELTING.

Of de Limburgsche vertegenwoordiger, de heer GERADTS beter zijn zal dan de heer BEERENBROEK, dien men met genoegen zijn afscheid zag geven, zal moeten blijken.

Mogt men nu ook al aannemen dat de keuzen der laatstgemelde provinciale collegiën uitzigt openen op doelmatige verkiezingen voor de dubbele Kamer, dan nog blijven de verkiezingen door de Provinciale Staten van Noord- en Zuid-Holland gedaan volle geruststelling opleveren aan de voorstanders des behouds. Laatstgemelde Provinciale Staten toch hebben voor de dubbele Kamer 22 leden te benoemen; en wat personen zij daartoe zullen uitkiezen, kan niet zeer twijfelachtig zijn bij den aanblik dergenen op welke zij thans hunne stemmen hebben uitgebragt. Dat de heer VAN DER HEIM VAN DUIJVENDIJKE bedankte, pleit alleenlijk ten gunste van den heer VAN DER HEIM, die daardoor bewees een man van een eervol karakter te zijn, die zijne gevoelens niet veil heeft voor het loon 't welk een lid der Tweede Kamer ontvangt. De heer VAN DER HEIM blijft er openlijk voor uitkomen dat hij een behoudsman is, en wijst dus eene benoeming af, die eene oproeping heet om mede te werken tot de invoering eener nieuwe orde van zaken. Dit is even loijaal als zeldzaam in Nederland, waar het de meeste »vertegenwoordigers" blijkbaar hoofdzakelijk te doen is om hun tractement, ten behoeve waarvan zij behoudend of liberaal zijn, naarmate de windwijzer draait. Wat daarvan zij, de Provinciale Staten van Zuid-Holland kozen in de eerste plaats een behoudsman; zij zijn dus *behoudend* gezind. De benoeming welke zij, na de loijale weigering van den heer VAN DER HEIM, op den baron MACKAY uitbragten, is zeer dubbelzinnig. De heer MACKAY behoort tot de school van den heer GROEN VAN PRINSTERER, is meer piëtist dan politicus, en fungeert sints jaren als kamerheer in werkelijken dienst. Ofschoon ik nu overigens goede meening van den heer MACKAY koester, kan ik bezwaarlijk onafhankelijkheid van karakter en vrijzinnige gevoelens onderstellen van iemand, die zich, zonder hongersnood, tot anti-chambre-dienst, al is het dan ook bij een' Koning of eene Koningin, leent, en aan de even nietige als vervelende betrekking van kamerheer de energiekste jaren zijns levens besteedt. Van de meerderheid intusschen der Zuid-Hollandsche Provinciale Staten, is de benoeming des heeren MACKAY allezins logisch. Na eenen dienst gedaan hebbenden minister des behouds, kon men niet beter dan een' dienstdoenden kamerheer kiezen. Bij eene volgende gelegenheid zullen nu vermoedelijk 's Konings hofmaarschalk en adjudanten als »volksvertegenwoordigers" door de Edel Groot Achtbare Heeren van Zuid-Holland in aanmerking worden genomen.

De concurrent des heeren MACKAY, de heer LOTSY, is piëtist noch kamerheer, maar een ronde Dordtenaar; als student aan de Leidsche hoogeschool en sergeant der Leidsche compagnie, tijdens de Belgische revolutie, algemeen bekend en bemind.

———

Het verslag, laatstelijk door de Gedeputeerde Staten aan de Staten van Gelderland gedaan, getuigt van de schrikbarend toenemende landverhuizing. Terwijl over de *drie* jaren 1844, 1845 en 1846 het gezamenlijk bedrag der ingezetenen, die zich, uit de provincie Gelderland naar Noord-Amerika of andere Overzeesche gewesten begaven, 1523 beliep, onder welke men 463 hoofden van huisgezinnen telde, beliep *in 1847 alleen* het getal der Geldersche landverhuizers 1515 zielen, waaronder 489 hoofden van huisgezinnen.

In het *laatste jaar* alleen kostte dus de landverhuizing aan Gelderland, even veel als in de *drie* voorlaatste jaren!

Ziedaar derhalve het jaarlijksch verlies verdriedubbeld. Een afdoend bewijs, voorwaar, voor de doelmatigheid des behoudenden regeringsstelsels. Eene nieuwe stof tot dankbaarheid jegens ons bestuur.

———

Voor eenige dagen las men in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant:*

»Het is ons eene grievende teleurstelling uit de aan»gebodene ontwerpen tot grondwetsherziening door Z. »Ms. ministers aan de Tweede Kamer der Staten»Generaal ingezonden te ontwaren, dat het jaar»lijksch inkomen der kroon, onveranderd behou»den is. Zal de aanstaande herziening der grond»wet het vokswelzijn verhoogen, dan moet er krach»tig bezuinigd worden, en ons huishouden van staat »naar de werkelijke behoeften en krachten der »tie worden ingerigt. Gaat de kroon niet »dan zal het geheele werk der herziening niets »eene bittere teleurstelling opleveren."

Al die »teleurstellingen" daargelaten, die voor niet bestaan, wijl ik nooit iets van de onderhav grondwetsherziening verwachtte, zoo vind ik de a merking volkomen juist, dat de Kroon bij de ningingen behoorde voor te gaan. Onze drukk schuldenlast is ook zeker niet buiten haar to opgelegd, en het schijnt dus allezins billijk d Kroon in onze inkrimping en vermindering luxe deele. Koning LEOPOLD, over wiens be België, te regt, zoo zeer tevreden is, slechts een millioen franken, dat is nog halve millioen Nederlandsch, van het Men zou dus bezwaarlijk »termen kunnen vind waarop de Koning der Nederlanden billijke spraak op voortdurend genot van een millioen g zou kunnen gronden. Evenmin ziet men de heid in, dat bij de herziening die enorme des Prinsen VAN ORANJE en der Koningin behouden blijven. Onze dynastie is rijk gen voor zich zelve te zorgen, en zoo min de dochter des Konings van Wurtemberg als de des Russischen Keizers behoeven eene toelage Nederland.

De heer DIRK DONKER CURTIUS moge wanen dat onzen tijd troonen vaster staan naar mate zij h opgegierd worden op stapels landsgoud; ik neem vrijheid ook hierin van dien *staatsman* te vers len. De troon moet hoog staan, ja, maar *in achting* der burgers. Geen titels, geen geld heffen het koninklijk gezag: maar deugden en kwaamheid.

Advertentiën.

Te *Hengelo*, bij Kastelein O *STENK*, zal, op Woensda den 26sten Julij en den 9den Augustus 1848, kens des voormiddags om 11 uur, in het openb worden ingezet en verkocht:

1. Eene HOFSTEDE, *de HEERENWEID* bestaande in eene WONING, TUIN-, BOUW- WEIDE-GRONDEN, groot 3 Bunders, 52 Roed en 20 Ellen, onder *Hengelo*, aan den Grooten We ¼ uur van het Dorp en 2 uren van *Zutphen*, aa genaam gelegen voor den AANLEG van een BU TEN-VERBLIJF.
2. Een Stuk HEIDEGROND aldaar, in *Vaal renheide*, groot 1 Bunder, 3 Roeden; en
3. *Twee* ZITPLAATSEN in de Hervormde Ke te *Hengelo*.

Franco Informatiën zijn bij den Mr. Ti merman *A. NIJVELDT*, te *Zutphen*, e bij den Notaris *GHIJM*, te *Hengelo*, te b komen.

A. DIEFENTHAL,

Gezigtkundige en Brillenslijper, wonende te 's Hertogenbosch.

Heeft het genoegen, het geëerde publiek bij zij verblijf alhier, zijne OPTISCHE INSTRUMENTEN aan te bieden.

Alle lijders aan Oogziekten van verschillenden aard, die het weldadig daglicht wenschen te blijven genieten, worden ten vriendelijkste uitgenoodigd, deze Brillen te komen bezigtigen. Hij verkoopt en repareert alle OPTISCHE INSTRUMENTEN.

Hij is gelogeerd bij *J. L. DEN DOCTER*, in *het Hof van Holland*, en zal twee dagen verblijven.

STOOMVAART VOOR DEN NEDER- EN MIDDEN-RIJN. DUSSELDORPSCHE MAATSCHAPPIJ.

Dienst met de Stoomschepen Victoria, Stad Bonn, Gutenberg, Mithilde en Elisabeth.

Van *Arnhem* naar *Rotterdam:*
Elken Zondag, Dingsdag, DONDERDAG en Vrijdag, des morgens omstreeks 9 ure.

Van *Arnhem* naar *Mannheim:*
Elken Maandag, Woensdag, VRIJDAG en Zaturdag, des namiddags om 3½ ure.

Nadere inlichtingen bij den Agent *C. BALCK.*

Arnhem, 13 Julij 1848.

Marktprijzen.

NIJMEGEN, 17 juli 1848.

Tarwe ging tot vorige prijzen vlug af: *Hooglandsche f* 10 à *f* 11; *Cleefsche* en *Inlandsche f* 7.50 à *f* 9.; afwijkende soorten *f* 6 à *f* 6.50. — *Rogge* ruimde bij zeer kleinen aanvoer vlug op: *Oude f* 5 à *f* 5.50; *Nieuwe f* 5.50 à *f* 6. — *Gerst f* 3.50, bijna zonder handel. — *Boekweit* slap *f* 5 à *f* 5.50. — *Haver f* 2 à *f* 2.75. — *Koolzaad f* 11 à *f* 11.25, waartoe echter weinig houders willen loslaten. — *Aveelzaad f* 10 à *f* 10.25

Waterhoogte te Arnhem.

Den 18 Juli 2 El 0 Palm 5 Duim; gew. 25 D. gev. 0 D.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.